

Article

VZDELÁVANIE V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA NA ŠKOLÁCH

Jozef HARANGOZÓ¹ - Ivana TUREKOVÁ²

EDUCATION IN THE FIELD OF SAFETY AND HEALTH PROTECTION IN SCHOOLS

INTEGRATED SAFETY OF THE ENVIRONS

INTEGRATED SAFETY OF ENVIRONS '2023

¹ Department of Technology and Information Technologies, Faculty of Education, Constantine the Philosopher University in Nitra, Dražovská 4, 949 01 Nitra, Slovakia.

✉ Email: jharangozo@ukf.sk

ORCID iD: 0000-0002-3594-6520

<https://orcid.org/0000-0002-3594-6520>

¹ Department of Technology and Information Technologies, Faculty of Education, Constantine the Philosopher University in Nitra, Dražovská 4, 949 01 Nitra, Slovakia.

✉ Email: iturekova@ukf.sk

ORCID iD: 0000-0003-1419-8882

<https://orcid.org/0000-0003-1419-8882>

Competing interests : The author declare no competing interests.

Publisher's Note: Slovak Society for Environment stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations. Copyright: © 2023 by the authors.

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

This license allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, so long as attribution is given to the creator. The license allows for commercial use.

Review text in the conference proceeding: Contributions published in proceedings were reviewed by members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.

Slovak Society for the Environment (Slovenská spoločnosť pre životné prostredie) Bratislava, Slovak Republic

ABSTRAKT

Neustály pokrok v oblasti technológii núti meniť spôsob vzdelávania študentov s cieľom rozvoja ich zručností, ako je riešenie problémov a kritické myslenie, ktoré sú potrebné počas ich štúdia, na budúcom pracovisku, ale aj mimo neho. Tieto zručnosti môžu nadobudnúť prostredníctvom STEM vzdelávania, vďaka ktorému sa zvyšuje kvalifikovanosť pracovníkov, ktorí vedú ovládať najnovšie technológie a prichádzajú s novými poznatkami. To, čo je nutné zaradiť do vzdelávacieho kurikula je vzdelávanie v oblasti BOZP. Hlavným cieľom článku je zvýšiť povedomie tých, ktorí vyučujú vedu a techniku na školách o dôležitosti začlenenosti bezpečnosti a ochrany zdravia pre žiakov pomocou STEM vzdelávania. Článok poskytuje stručný prehľad právnych predpisov v oblasti BOZP, pre tých ktorý vyučujú na školách.

Kľúčové slová: vzdelávanie, STEM, BOZP

ABSTRACT

Continuous technological advances are forcing changes in students' education to develop the problem-solving and critical thinking skills needed throughout their studies, in the future workplace and beyond. They can acquire these skills through STEM (Science – Technology – Engineering – Mathematics) education, which increases the qualifications of workers who can master the latest technologies and develop new knowledge. For this reason, it is crucial to include OSH education in the educational curriculum. The article aims to raise awareness among those who teach science and technology in schools about the importance of incorporating health and safety for students through STEM education. The article briefly overviews OSH legislation for those who teach in schools.

Keywords: education, STEM, OSH

1 Úvod

Vzdelávanie dnešnej mládeže je veľmi dôležité. Študenti potrebujú rozvíjať svoje schopnosti aby uspeli v informačnej a vysoko technologickej spoločnosti. Zaujímavosťou je, že okrem poskytovania základných poznatkov zo štyroch oblastí si žiaci rozvíjajú aj svoje logické myslenie, schopnosť riešiť problémy či v neposlednom rade sa učia čo znamená spolupracovať. Vo svete plnom technológií sa niekedy zabúda na to, čo je našim základom. Je to ľudskosť, empatia, porozumenie či tolerancia. Sú to nenahraditeľné aspekty medziľudskej interakcie a spoločenského života, ktoré si žiaci potrebujú osvojiť rovnako dobre, ako tie vychádzajúce z programu STEM (Science – Technology – Engineering – Mathematics).

Vďaka STEM programu sa niektorých krajinách výrazne zvýšil výskyt kvalifikovaných pracovníkov. Sú to ľudia, ktorí sú expertmi v ich oblasti pôsobenia, vedia ovládať najnovšie technológie a prichádzajú s novými poznatkami. STEM je forma celoživotného vzdelávania. Poznatky, ktoré sa raz žiak naučí v školskej lavici, využíva ďalej počas celého života. Nové technológie však so sebou prinášajú aj nové riziká. Mnohokrát sa v odbornom vzdelávaní zabúda na vzdelávanie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ale toto vzdelávanie by malo byť neoddeliteľnou a rovnocennou súčasťou prípravy výchovnovzdelávacieho procesu. Vzdelávanie v oblasti BOZP je dôležitá nie len pri praktickej výučbe technických predmetov, ale aj pri bežnom správaní sa žiakov na škole. Z praxe totiž vieme, že najviac nežiadúcich udalostí a úrazov sa stáva v dôsledku nedisciplinovaného správania sa žiakov. Je potrebné učiť žiakov rozpoznávať nebezpečenstvá a vyhodnocovať riziká. Vytvorenie bezpečných pracovných podmienok pre deti je nesmierne dôležité v každom výchovno-vzdelávacom zariadení.

Výchova a vzdelávanie budúcej generácie si vyžaduje náležitú pozornosť, pretože práve prostredníctvom procesu výchovy a vzdelávania sa formuje vzdelanostná úroveň budúcej generácie, ktorá bude v budúcnosti kreovať našu spoločnosť a tvoriť hodnoty. Preto, ak chceme budovať a rozvíjať bezpečné správanie sa a obmedziť riziko vzniku úrazov, je potrebné učiť deti o bezpečnosti a ochrane zdravia už od malička. Stane sa tak prirodzenou súčasťou hier a ich života. Rozvojom správnych návykov v predprimárnom vzdelávaní získajú deti správny postoj k bezpečnosti a ochrane zdravia, čo si so sebou poniesú aj ďalej do pracovného života. Zásady bezpečného správania tak budú považovať za niečo úplne automatické a prirodzené.

2 Začleňovanie bezpečnosti a ochrany zdravia do výchovy a vzdelávania

Ak sa deti začnú učiť o bezpečnosti a ochrane zdravia (ďalej „BOZP“) tak, ako sa učia čítať a písať, stane sa prirodzenou súčasťou ich práce, hier a života. Získajú správny postoj k BOZP, ktorý si so sebou poniesú počas celého pracovného života. BOZP je lepšie zahrnúť do jednotlivých predmetov, ako ho vyučovať ako samostatný predmet. Vzdelávanie na základe aktivít a príklady zo skutočného života pomôžu odovzdať deťom a mladým ľuďom toto posolstvo. (Director, 2018).

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci v školách a školských zariadeniach je vďaka tomu, že sa dotýka nielen zamestnancov, ale aj detí a žiakov, veľmi zložitá. Pri činnostiach súvisiacich s

výchovno-vzdelávacím procesom je škola povinná prihliadať na základné fyziologické potreby detí a žiakov, vytvárať podmienky na ich zdravý vývin, zaistiť im bezpečnosť a ochranu zdravia, poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia. (Director, 2019, Písečová).

V poslednom období sa často hovorí aj o potrebe prepojenia odborného vzdelávania a praxe na zabezpečenie „vychovania si“ nových, odborne zdatných a zručných zamestnancov. Do popredia sa tak dostávajú aj otázky spojené so zabezpečením BOZP žiakov a študentov, ktorí sa prakticky pripravujú na svoje budúce povolanie a zároveň spojené s povinnosťami zamestnávateľov, u ktorých sa odborná prax a odborné vzdelávanie uskutočňuje. (Director, 2015, Kordošová).

2.1 Právne predpisy v oblasti BOZP

Právne a ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v školách a v školských zariadeniach sú predpisy na ochranu života a predpisy na ochranu zdravia, hygienické a protiepidemické predpisy, technické predpisy, technické normy, dopravné predpisy, predpisy o požiarnej ochrane a predpisy o manipulácii s horľavinami, výbušnami, zbraňami, rádioaktívnymi látkami, jedmi a inými látkami škodlivými zdraviu, ak upravujú otázky týkajúce sa ochrany života a zdravia. (Director, 2015, Mikula).

Právna legislatíva SR v oblasti BOZP vychádza zo „Základnej Smernice Rady EÚ 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci“ a je obsiahnutá v zákone č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (kde v § 2 sa hovorí že „zákon sa vzťahuje na zamestnávateľov a zamestnancov vo všetkých odvetviach výrobnéj a nevýrobnej sféry“), ďalej v zákone č. 311/2001 Z. z. zákonník práce v znení neskorších predpisov a v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. (Director, 2015, Mikula).

Základný legislatívny rámec pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia vo výchove a vzdelávaní predstavuje § 152 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“).

V zmysle uvedeného ustanovenia školy a školské zariadenia sú pri výchove a vzdelávaní, pri činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb povinné:

- prihliadať na základné fyziologické potreby detí a žiakov,
- vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a žiakov a na predchádzanie sociálno-patologickým javom,
- zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí a žiakov,
- poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov,
- viesť evidenciu školských úrazov detí a žiakov, ku ktorým prišlo počas výchovno-vzdelávacieho procesu a pri činnostiach organizovaných školou; pri vzniku školského úrazu vyhotoviť záznam o školskom úraze. (Director, 2021, Drotár).

Ďalšie legislatívne predpisy v oblasti BOZP sú:

- **Nariadenie vlády SR č. 286/2004 Z. z.**, ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom, a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov v znení neskorších predpisov.
- **Nariadenie vlády SR č. 281/2006 Z. z.** o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami.
- **Nariadenie vlády SR č. 395/2006 Z. z.** o minimálnych požiadavkách na poskytovanie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov v znení neskorších predpisov.
- **Nariadenie vlády SR č. 387/2006 Z. z.** o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci.

- **Zákon č. 406/ 2009 Z. z.** o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. ^{3/4} Nariadenie vlády SR č. 392/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov.
- **Zákon č. 199/ 2009 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2.2 Povinnosti upravené vo vykonávacích predpisoch k školskému zákonu

Osobitné povinnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia vo vzťahu k jednotlivým druhom škôl a školských zariadení upravujú vykonávacie právne predpisy k školskému zákonu.

Vyhláška Ministerstva školstva č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení neskorších predpisov upravuje bezpečnosť a ochranu zdravia v ustanovení § 7. V zmysle odseku 1 predmetného ustanovenia:

„Za vytvorenie bezpečných a hygienických podmienok na predprimárne vzdelávanie zodpovedá riaditeľ.“ Podľa odseku 2 vyššie uvedeného ustanovenia: „Za bezpečnosť a ochranu zdravia dieťaťa zodpovedajú pedagogickí zamestnanci materskej školy od prevzatia dieťaťa až po jeho odovzdanie zákonnému zástupcovi alebo ním splnomocnenej osobe.“

Citovanými ustanoveniami je vymedzený vecný, osobný aj časový rozsah zodpovednosti za bezpečnosť a ochranu zdravia dieťaťa v materskej škole. Vzhľadom k nízkemu veku detí navštevujúcich materskú školu, je tu zodpovednosť pedagogických zamestnancov ponímaná veľmi rozsiahlo.

Aj vyhláška č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o základnej škole“) obsahuje ustanovenia vzťahujúce sa na bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov. Tieto však na rozdiel od vyššie citovanej vyhlášky nie sú ucelene upravené v jednom ustanovení, ale sú roztrúsené na viacerých miestach. (Director, 2021, Drotár).

3 BOZP v školách

Žiak má právo na výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a hygienicky vyhovujúcom prostredí, ale tiež je povinný svojím konaním neobmedzovať práva ostatných osôb zúčastňujúcich sa výchovno-vzdelávacieho procesu. (Director, 2019, Písečná)

Školy a školské zariadenia, ktoré zabezpečujú výchovu a vzdelávanie žiakov a študentov majú v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia celý rad závažných povinností a úloh vyplývajúcich z pracovno-právnych, bezpečnostno-technických a zdravotno- hygienických predpisov aj špeciálnych predpisov MŠVVaŠ SR, vrátane jeho metodických opatrení a pokynov.

BOZP je stav pracovných podmienok, ktoré vylučujú alebo minimalizujú pôsobenie nebezpečných a škodlivých činiteľov pracovného procesu a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov a žiakov. (Director, 2015, Mikula).

Záver

Starostlivosť o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, pri výchove a vyučovaní je rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou prípravy, realizácie a hodnotenia výchovnovzdelávacieho procesu. Z praxe totiž vieme, že najviac nežiaducich udalostí a úrazov sa stáva v dôsledku nedisciplinovaného správania sa žiakov. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci v školách a školských zariadeniach je veľmi zložitá, pretože treba zabezpečiť BOZP nielen pre deti, žiakov, študentov, ale aj pre zamestnancov školy a školského zariadenia.

Učiteľia potrebujú odbornú prípravu na to, ako majú učiť o BOZP. Ak takúto prípravu neabsolvujú a vzdelávanie o BOZP je len jednou z možností v učebných osnovách, ktorú si majú zvoliť, môže sa stať, že nebudú ochotní vyučovať tento predmet a zvolia si taký, ktorý im viac vyhovuje, dokonca aj

vtedy, keď budú mať k dispozícii vhodné prostriedky. Z tohto dôvodu sú pre vyškolených učiteľov potrebné programy odbornej prípravy a treba, aby sa vzdelávanie o BOZP zahrnulo do učebných osnov kurzov učiteľského vzdelávania pre budúcich učiteľov. Takúto prípravu potrebujú učitelia na všetkých stupňoch vzdelávania.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Bahodirovich, O. J., & Romilovich, B. R. (2021). Project for training professional skills for future teachers of technological education. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 139-150.
- Brečka, P. & Valentová, M. (2018). *Stratégie výučby s podporou IKT v technickom vzdelávaní*. 1. vyd. Nitra: UKF, 2018. 198 s. ISBN 978-80-558-1299-1.
- Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A. et al. (2011). *The case study approach*. BMC Med Res Methodol 11, 100 (2011). HYPERLINK "<https://doi.org/10.1186/1471-2288-11-100>" <https://doi.org/10.1186/1471-2288-11-100>
- Dede, C. (2007). Transforming education for the 21st century: New pedagogies that help all students attain sophisticated learning outcomes. *Commissioned by the NCSU Friday Institute, February*.